

Bortfallsanalys fiberanslutningar på uppdrag av Region Värmland

Slutrapport

Februari 2023

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
SAMMANFATTNING	3
INLEDNING	5
1. SYFTE OCH MÅL	5
2. FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN	6
GENOMFÖRANDE	6
HUVUDFRÅGESTÄLLNINGAR	6
INTERVJUPERSONERNA	7
3. VARFÖR DE INTE HAR FIBER	8
4. INNEHAV IDAG	11
5. OM FIBERERBJUDANDET	13
6. BEHOV OCH NYTTA AV FIBER	15
7. SÄRSKILT OM PRISET FÖR FIBER	17
8. ALTERNATIVEN	19
9. FRAMTIDEN	20
10. KVANTITATIV ENKÄT	22
11. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	25

Sammanfattning

Syftet med studien är att öka kunskapen om varför vissa invånare i länet väljer att inte ansluta sin fastighet till ett fibernät, hur stort intresset är för fiberuppkoppling bland dem som inte är anslutna och om det finns geografiska och demografiska skillnader. Undersökningen omfattar både tätort och landsbygder och underlaget ska användas i regionens främjandearbete. Vi har genomfört djupintervjuer med 45 personer i Eda, Säffle och Årjäng. Samtliga saknade fiberanslutning i sin fastighet. Majoriteten av hushållen bestod av en eller två personer. Den kvalitativa undersökningen kompletterades med en kortare kvantitativ enkät med totalt 125 respondenter.

Huvudanledningen till att man har valt bort fiberanslutning är kostnaden. Det har i sin tur olika underliggande orsaker. Fler än hälften har ett mobilt bredband som de är mycket nöjda med och tycker därför att fiberköpet är en onödig utgift. Andra uppger att de inte nyttjar internet i den utsträckning att det motiverar kostnaden. Bland fritidshusägarna är det flera som säger att de gör andra saker på fritiden alternativt bara nyttjar sitt hus en viss del av året. För en mindre grupp saknas ekonomiska resurser. Det är marginella skillnader mellan kommunerna däremot finns variationer i behov och förutsättningar kopplat till demografiska variabler. Flest som är missnöjda med sin nuvarande uppkoppling är permanentboende och majoriteten bor på landsbygderna

Lågkonjunkturen har påverkat gruppen som helhet till följd av hög inflation samt ökade elkostnader och därmed ett större behov av att se över och ha kontroll över sina fasta månadsutgifter. Generellt upplever inte de intervjuade att pandemin har påverkat deras digitala vanor eller behov av fiber i någon större utsträckning.

Alla utom en intervjuperson har mobil uppkoppling. De flesta har mobilt bredband och en mindre del har uppkoppling endast via mobiltelefonen. Tv är viktigt i synnerhet för de permanentboende och fler än hälften har parabol-tv. Många ser sig inte som speciellt digitala men de använder internet varje dag. En mindre grupp har fastighetsstyrningstjänster och fler planerar att skaffa.

De flesta har fått ett eller flera fibererbjudande varav majoriteten från en lokal nätoperatör. Nästan hälften uppger att det var mellan 5 och 10 år sedan. Många minns inte från vem erbjudandet kom och är osäkra på skillnaden mellan fiberförening och stadsnät. För att kunna ta ställning till fibererbjudandet nämner de flesta att de behöver få information om pris och leveranstid. Med pris avses både anslutningskostnad och månadskostnad för uppkoppling och tjänster efter installationen. Majoriteten av de intervjuade uppger att informationen om anslutningskostnad och leveranstid var

bra och tydlig men att månadskostnaden hade varit svårare att få grepp om. Fiberbeslutet fattades oftast själv utan att rådfråga någon annan. Med något undantag anser alla att det är helt nödvändigt att vara uppkopplad.

För att man ska kunna tänka sig ompröva fiberköpsbeslutet krävs att det sker någon förändring av nuvarande tjänster, pris eller eget behov. Att befintliga tjänster skulle fungera sämre eller bli dyrare, att priset på anslutningen skulle bli lägre eller att månadskostnaden för fibertjänster skulle bli lägre eller mer flexibel jämfört med den de har idag. Förändrade behov som nämns är ökat distansarbete, att fler i hushållet har behov av uppkoppling, att fastigheten ska moderniseras eller installation av fastighetsstyrningstjänster. Majoriteten av de intervjuade ser ingen risk med själva bytet till fiber. Bland dem som uppger att tv:n är viktig finns dock en oro över att det inte ska fungera som idag

Installationsavgiften för fiber som intervjupersonerna erbjudits har för de flesta legat mellan 20 000 - 25 000 kronor med ett spann på mellan 15 000 – 50 000 kronor. Fiber uppfattas generellt som dyrt eller mycket dyrt. Skälen till att de intervjuade upplever det som dyrt handlar i grunden om att behovet inte är tillräckligt stort för många av dem och för en mindre grupp att de helt enkelt inte har råd. På frågan om vad fiberköpet konkurrerar med för andra typer av inköp svarar nästan hälften att det inte konkurrerar med något alls. För andra hälften konkurrerar fiberköpet med vardagsutgifter eller fastighetsförbättringar. Månadsutgifterna är i centrum och det stora flertalet av de intervjuade säger att de vill kunna jämföra månadskostnaden med den de har idag. De upplever det som en utmaning.

Den största andelen av de intervjuade anser att fast kabel är överlägsen mobil anslutning men att mobilt bredband har en flexibilitet som fiber saknar. En mindre grupp tycker att mobilt är överlägset. Olika uppkopplingstekniker är en fråga som inte engagerar intervjupersonerna alls. De flesta uppger att de är ointresserade av teknik, den ska bara finnas och fungera när de behöver den.

Resultatet i den här studien visar att en stor del av den grupp som inte har fiber idag har tagit ett medvetet och rationellt beslut att inte skaffa fiber. De flesta tycks ha vägt för- och nackdelar och kommit fram till att deras behov kan tillgodoses genom mobil uppkoppling till internet. Den relativt höga kostnaden för en fiberanslutning vägs inte upp av ett tillräckligt stort behov. Det finns också fördelar med den mobilitet som en mobil uppkoppling har och som en fast anslutning saknar. En mindre andel skulle vilja ha fiber men har inte råd eller kan inte få en fiberanslutning levererad. Den största andelen av de intervjuade säger att de kommer att avvakta fiberköpet tills vidare. Skulle för dem viktiga förutsättningar ändras är dock många öppna för att ompröva sitt beslut i framtiden.

Inledning

För uppfyllande av Värmlandsstrategin 2040¹ och den handlingsplan för digital infrastruktur² (handlingsplanen) som Region Värmland (regionen) arbetat fram under 2022 behöver utbyggnaden av fiber fortsätta. Det förutsätter i sin tur att fler hushåll och företag efterfrågar fiber. I handlingsplanen framgår att efteranslutningsmarknaden är en av de största utmaningarna i Värmland. En anledning anses vara brist på efterfrågan styrt av brist på intresse och/eller hög priskänslighet. Efterfrågestimulerande åtgärder kan därför vara ett viktigt verktyg för att öka anslutningsgraden och en fortsatt fiberutbyggnad.

A-focus har genomfört kvalitativa studier kring efterfrågan av fiber under flera år vilka visat att orsakerna till låg efterfrågan varierar och därmed också anledningarna till de beslut som människor fattar. Det är inte ovanligt med skillnader beroende på var man bor, typ av boende, ålder eller andra geografiska variabler. Ibland är det mer oväntade orsaker som att fastighetsägaren inte vill ha infarten uppgrävd, osäkerhet kring om tv:n påverkas eller sjukdom. Priset är många gånger en avgörande faktor men priset är endast ett mått på hur mycket en kund värderar en vara eller en tjänst. Om efterfrågan ska stimuleras på ett bra sätt behövs fördjupad förståelse för varför man som fastighetsägare inte har fiber/snabbt bredband idag. Det är viktigt att förstå för att regionen ska kunna möta med rätt efterfrågestimulerande åtgärder. Regionen ska inom ramen för handlingsplanen analysera förutsättningarna för ett regionalt bredbandsstöd. Resultatet från denna undersökning är ett viktigt underlag för denna analys.

1. Syfte och mål

Syftet med studien är att öka kunskapen hos Region Värmland och de medverkande kommunerna om varför vissa invånare i länet väljer att inte ansluta sin fastighet till ett fibernät, hur stort intresset är för fiberuppkoppling bland fastighetsägare i "vita fläckar" – och om det finns skillnader. Undersökningen omfattar både tätort och landsbygder och är en del av utvärderingen av regionens ansvar för bredbandsutbyggnad och digital delaktighet i länet samt särskilt aktivitetsområde 7 *Förutsättningarna för ett regionalt bredbandsstöd*, i handlingsplanen.

¹ Region Värmland: Värmlandsstrategin 2040, (varmlandsstrategin.se)

² Region Värmland: Handlingsplan för digital infrastruktur - För en tillgänglig region och attraktiva livsmiljöer, slutversion efter remissomgång (RUN/220140)

Målet är att regionen ska få ett kunskapsunderlag som visar på orsakerna till att ägare till småhus eller fritidshus inte väljer att ansluta sin fastighet till fiber. Underlaget ska användas i regionens främjandearbete.

- Varför väljer vissa fastighetsägare att inte ansluta sitt småhus eller fritidshus till fibernätet?
- Hur stort är intresset för fiberuppkoppling i "vita fläckar"?

Ett kunskapsunderlag som visar på orsakerna.

Input till ökad förståelse för efterfrågan och efterfrågestimulerande åtgärder.

2. Fakta om undersökningen

Genomförande

Studien har genomförts med hjälp av kvalitativa, semistrukturerade intervjuer med privatpersoner som äger ett småhus för permanent- eller fritidsboende och som inte har en fiberuppkoppling till fastigheten. Totalt genomfördes 45 intervjuer via telefon, varje samtal var upp till 30 minuter. Urvalet gjordes slumpvis och i tre kommuner i länet: Eda, Säffle och Årjäng. Fördelningen av intervjuer delades även upp på boendeform samt åldersintervall.

Den kvalitativa undersökningen kompletterades med en kvantitativ enkät med frågor om varför man inte har anslutit sin fastighet till ett fibernät samt hur svårt det var att fatta köpbeslutet. Totalt svarade 125 personer och resultatet presenteras i kapitel 12.

Huvudfrågeställningar

- Vilken attityd och inställning till digitala tjänster har de som saknar fiber idag?
- Hur ser deras digitala vanor ut och hur viktigt är det för dem i vardagslivet?
- Vilka digitala tjänster/utrustning har de idag?
- Vilken information behöver de för att kunna fatta beslut om fiber?
- Har de fått erbjudande om fiber?
 - Om ja - hur resonerade de när de valde att inte ansluta sin fastighet till fiber?
 - Hade de fattat ett annat beslut om något hade varit annorlunda?
- Vilken är deras uppfattning om behov och nytta av fiber till hemmet?

- Vilka är alternativen till fiber?
- Hur ser de på kostnaden för att få fiber?
- Hur resonerar de om framtiden kring fiber och digitala tjänster?

Intervjupersonerna

Kommun	Antal per kommun		Permanent tätort	Permanent landsbygd	Fritidshus	Under 45 år	45 - 65 år	Över 65 år
Eda	17	»»	2	6	9	2	7	8
Säffle	15		5	4	6	0	9	6
Årjäng	13		6	5	2	3	7	3
Totalt	45		13	15	17	5	23	17

Intervjuerna genomfördes med 25 män och 20 kvinnor.

Boende

Samtliga intervjupersoner saknar fiberuppkoppling till sin fastighet. Cirka hälften av fritidshusägarna har fiberuppkoppling i sitt permanentboende. Majoriteten har bott länge i fastigheten.

- Har bott över 20 år till hela livet (20 st)
- Mellan 11-20 år (7 st)
- Mellan 6-10 år (10 st)
- Mellan 1-5 år (8 st)

Åldersgrupper och hushåll

Den största åldersgruppen, till antal, var den mellan 45-65 år följt av personer över 65 år och den minsta gruppen var personer under 45 år – se tabell ovan. De flesta i de två yngsta åldersgrupperna hade någon i hushållet som ibland arbetar eller studerar hemifrån. I den äldsta åldersgruppen var det några personer som sa att de fortfarande arbetar och ibland sköter viss del av arbetet på distans. Av intervjupersonerna uppgav fyra st att de har eget företag. Fyra personer arbetar på annan ort under veckorna och är hemma endast på helger och semester.

De flesta hushåll bestod av en eller två personer

- 1 person (11 st)
- 2 personer (25 st).
- 3 personer (3 st)
- 4 personer (3 st)

- 5 personer eller fler (2 st)

Av de intervjuade uppgav 8 stycken att de ofta är flera eftersom barn och barnbarn regelbundet vistas i hushållet. Det var företrädesvis den äldre åldersgruppen med fritidshus.

Skillnad mellan kommuner.

- Eda hade flest intervjupersoner (17). Större andel fritidshus (9 av totalt 17). Större andel intervjuade över 65 år (8 av totalt 17).
- Säffle hade totalt 15 intervjupersoner. Ingen person under 45 år (av totalt 5). Störst andel intervjuade mellan 45-65 år (9 av totalt 23).
- Årjäng hade något färre intervjupersoner än de andra två kommunerna (13). Minst andel fritidshus (2 av totalt 17). Minst andel intervjuade över 65 år (3 av totalt 17)

3. Varför de inte har fiber

Kostnaden är huvudorsaken

Främsta anledningen till att intervjupersonerna inte har fiber uppges bero på kostnaden – med undantag för de som vill ha fiber men inte kan få. De flesta svarar att de tycker att installationsavgiften är för hög, vilket i sin tur är kopplat till behovet.

Den mobila uppkopplingen fungerar bra

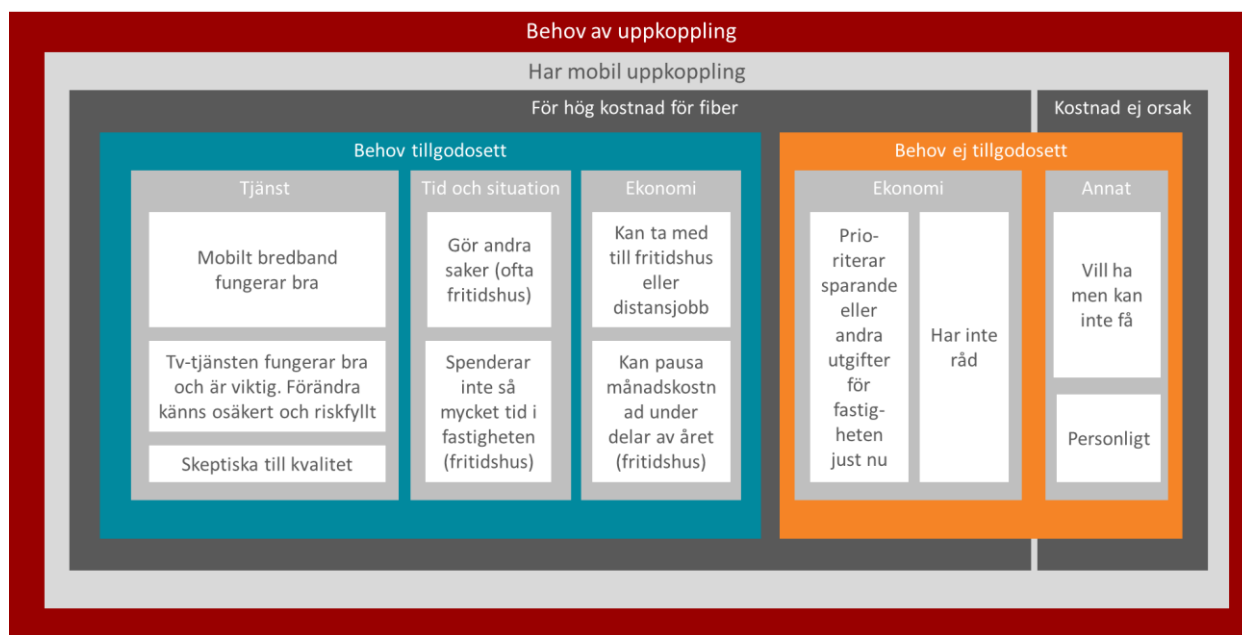
Samtliga utom en person säger att de har en mobil uppkoppling. En mobil uppkoppling kan vara mobilt bredband med router (4G), mobilt bredband via FWA eller internet via mobiltelefonen.

Fler än hälften är mycket nöjda med sin mobila uppkoppling och tycker därför att fiberköpet är en onödig utgift. I den gruppen är det också flera som säger att de inte hade råd att köpa fiber vid den tidpunkt då erbjudandet kom. Nu har de ekonomiskt utrymme men ett fiberköp anses ändå onödigt då det mobila bredbandet fungerar så bra.

”Nuvarande lösning fungerar jättebra – det vore korkat att byta.”

”Vi tar med det mobila bredbandet till stugan. Då slipper vi betala för ett extra abonnemang.”

Några personer uppgav att de arbetar på annat ort under veckorna eller tillbringar helgerna någon annanstans. De kan då ta med sig sitt mobila bredband och få samma utbud av tjänster som hemma. Det är en viktig faktor för att de är så nöjda med det mobila bredbandet.

Behovet motiverar inte kostnaden

En grupp tycker att de inte nyttjar internet i den utsträckning att det motiverar en anslutningskostnad på flera 1 000-kronor även om vissa inte är helt nöjda med den anslutning de har idag. En mindre grupp fritidshusägare uppger spontant att om de bodde permanent skulle de resonera på ett annat sätt och redan ha anslutit sig till fiber. Cirka hälften av de intervjuade med fritidshus har fiber i sitt permanentboende. Den andra hälften har ett mobilt bredband som de använder både i sitt permanentboende och i sitt fritidshus. På frågan hur de resonerar säger de att i fritidshuset gör de andra saker. De spenderar mer tid utomhus och använder internet i mindre utsträckning jämfört med i sitt permanentboende. Flera uppger också att den sammanlagda tiden som de vistas i sitt fritidshus under ett år inte motiverar kostnaden, både för anslutning och framtida månadsavgift.

Ekonomiska resurser saknas

För en mindre grupp intervjuade (9 st) beror deras avsaknad av fiber på att de inte har råd. Noteras bör att två av dessa intervjuade hade blivit erbjudna ett pris på 50 000 kronor för en fiberanslutning, vilket är ett ovanligt högt pris.

Alla utom en i den yngsta åldersgruppen har inte bott så länge i sina fastigheter och med ett tillräckligt fungerande mobilt bredband prioriterar de andra saker exempelvis buffertsparande, dränering eller omläggning av taket.

Andra orsaker

Andra orsaker som uppges av enskilda personer handlar om konflikter med operatör eller entreprenör kring schakt och förläggning. Någon tackade nej på grund av sjukdom vid erbjudandetillfället och någon annan av princip då personen tycker att staten borde bekosta anslutningen till boende på landsbygderna. Ett fåtal av de intervjuade vill ha fiber men kan inte få (3 st). Av samtliga intervjuade var det endast en person saknar internetuppkoppling, dator och smartphone.

Sämre tider kräver ökad kontroll på månadsutgifterna

Lågkonjunkturen har påverkat gruppen som helhet till följd av hög inflation samt ökade elkostnader. Därför finns ett större behov av att se över och ha kontroll över sina fasta månadsutgifter. Intressant är att majoriteten av de intervjuade inledningsvis svarar att konjunkturen inte påverkar hur de tänker (30 st) men att flera senare i intervjun börjar resonera om att det nu är viktigt att se över sina löpande utgifter.

Nivån på installationsavgiften verkar inte påverkas av konjunkturen hos de som har buffert för den här typen av engångsköp. Däremot säger flera intervjupersoner som inte har någon buffert och måste låna pengar till fiberanslutningen, att de sämre tiderna påverkar deras vilja att ta lån då det kommer att höja deras månadsutgifter.

”De ska ha 30 000 och jag har inte pengarna just nu. Jag vill inte låna i de här tiderna.”

Generellt upplever inte de intervjuade att pandemin har påverkat deras digitala vanor eller behov av fiber i någon större utsträckning. En handfull uppger att de fick ett ökat behov av att arbeta hemifrån eller från fritidshuset och att det fungerade bra. Några i den äldre åldersgruppen reflekterar över att det krävdes bank-ID för att boka läkartider och att de möjligtvis gjorde en del inköp digitalt istället för i fysiska butiker och att de sammantaget kanske tillbringade lite mer tid online.

Vissa demografiska skillnader

Ingen skillnad mellan kommunerna kan ses kring orsaker till att inte köpa fiber. Jämförs däremot de olika åldersgrupperna uppger alla utom en i den yngsta gruppen att orsaken är ekonomisk – de prioriterar andra utgifter för sin fastighet alternativt har inte råd. En person i den gruppen vill ha fiber men kan inte få. Operatören som levererar fiber till grannarna säger att de just nu inte installerar i området. Ingen skillnad kan ses i de två äldre åldersgrupperna.

Bland de permanentboende är det fler på landsbygderna som anger anslutningspriset som huvudorsaken till att de avstått från fiber jämfört med tätorten där något fler framhåller att de har en välfungerande mobil lösning som främsta orsaken. Bland fritidshusägarna är det fler som säger att de gör andra saker eller bara nyttjar sitt hus en viss del av året. Många här nämner också ekonomiska orsaker – att de inte vill betala ett så högt anslutningspris plus en månadsavgift året runt för en fastighet som de bara nyttjar ibland.

”Det är för dyrt med 20 000. Vi är inte där så mycket och klarar oss med uppkoppling i telefonen.”

4. Innehav idag

Alla utom en person har mobil uppkoppling

Men ett undantag får samtliga bredband till hemmet via mobil uppkoppling. De allra flesta har mobilt bredband via 4G med router (30 st), en mindre grupp verkar av beskrivningen att döma ha mobilt bredband med så kallad FWA-lösning (6 st) och en tredje grupp har enbart uppkoppling via mobiltelefonen (8 st) – företrädesvis fritidshusägare. Ett flertal personer är osäkra på vilken typ av mobil anslutning de har och många uttrycker att de är både okunniga och ointresserade av teknik. En person uppger sig ha ADSL men nyttjar mobilen det mesta av tiden. Som nämnts tidigare saknar en person internetuppkoppling.

Tv är viktigt för de permanentboende

Majoriteten av de intervjuade har tv via parabol (23 st) och här dominerar de permanentboende. Ett antal fritidshusägare säger att de har tv via marknätet medan några saknar det helt. Ingen av de intervjuade säger sig ha kabel-tv. En större grupp är flitiga tv-tittare och tv:n är ett nav i hemmet och mycket viktigt. Många av de permanentboende har större kanalpaket både i tätort och på landsbygderna. De yngre tittar i princip aldrig på linjär-tv utan streamar enbart. Fritidshusägarna tittar i lägre grad på tv och uppger att de gör andra saker i sin stuga.

”Vi har maxpaketet med Boxer. Ingen kunde svara på vad det skulle kosta. Har tre tv-apparater hemma så då struntade jag i det.”

Många ser sig inte som speciellt digitala men använder internet varje dag

De flesta uppger att de använder internet ”lagom” mycket och många av dem säger spontant att de inte är speciellt digitala. Intressant är dock att alla utom en använder internet flera gånger om dagen.

De läser nyheter, sköter bankärenden, "surfar runt", köper och säljer, spelar (tips, trav) spelar dataspel och är aktiva i sociala medier. De flesta av de som är i yrkesverksam ålder har någon i hushållet som ibland arbetar från hemmet och några sköter sitt företag. Bland dem med äldre barn eller barnbarn förekommer också en hel del gaming – men det var få av de intervjuade (4 st). Nästan alla streamar rörlig bild om än i högre eller lägre utsträckning och som helhet tycker de att det fungerar bra. Flera av de äldsta, både kvinnor och män, castar för att få upp bilden på en större skärm. De yngre intervjupersonerna gör i stort sett allt på internet och har svårt att precisera vad de gör – de har lättare att svara på frågan om det finns något som de inte gör på nätet.

"Jag är inte så digital. Betalar räkningar, surfar och söker, kollar mejl. Om du menar att streaming är svtplay så gör jag det också. Jag använder chromecastsymbolen på mobilen. Måste ha större skärm så man ser."

Majoriteten nöjda med sin mobila uppkoppling

Fler än hälften är nöjda med sin mobila uppkoppling – både hastighet och stabilitet (31 st). Ungefär hälften av de återstående är nöjda med hastigheten men inte med stabiliteten (5 st). Uppkopplingen "laggar" och försämras när många i området är använder nätet samtidigt, särskilt vid större direktsända evenemang eller på kvällar och helger när många är hemma. Uppkopplingen upplevs också störas av väder och vind. Den resterande halvan tycker att deras mobila bredband fungerar dåligt större delen av tiden (8 st). Endast en person hade ingen inomhustäckning alls.

Några har fastighetsstyrningstjänster och fler planerar att skaffa

En mindre grupp (8 st) använder tjänster som kan styras via internet till exempel larm, kamera, fjärrstyrning av värmepump och smarta hem-tjänster. Alla utom en i den här gruppen bor på landsbygden – permanent eller i fritidshus. Flera planerar att skaffa (6 st). Några har haft smarta-hem-tjänster men tyckte att det blev för dyrt. Av de som planerar att skaffa är det ett flertal som funderar på om den mobila uppkopplingen kommer att räcka till och om den inte skulle göra det kommer de troligtvis att skaffa fiber. De flesta med planer på fiberköp bor på landsbygden. Här kan upprepas att det också var på landsbygden som fler upplevde problem med sin mobila uppkoppling jämfört med i tätorterna.

Demografiska skillnader

Fördelningen mellan de olika mobila uppkopplingsteknikerna är likartad i alla tre kommunerna.

Vi noterar att det är en något större andel i Eda som inte är helt nöjda eller direkt missnöjda med sin mobila uppkoppling jämfört med de Säffle och Årjäng. Att denna iakttagelse skulle vara generell är emellertid högst osäkert.

De äldsta och de yngsta är mest nöjda med sin uppkoppling. Alla direkt missnöjda finns i gruppen 45 - 65 år undantaget en person som återfinns bland de yngsta. Det här ligger i linje med andra undersökningar som vi på A-focus har gjort. I den här gruppen är det ofta flera personer i hushållet som har behov av bredband för arbete och skolarbete dagligen. En bra uppkoppling är extra viktig och har man inte fiber speglar missnöjet både att uppkoppling förmodligen fungerar sämre på grund av hårdare belastning och den är extra betydelsefull för personerna i hushållet.

Flest direkt missnöjda finns hos permanentboende och det är flest på landsbygderna. Endast en fritidshusägare finns bland dem. I gruppen som är nöjda med hastigheten men missnöjda med stabiliteten bor samtliga på landsbygderna – permanent eller i fritidshus.

”Vi har mobilt bredband. Fungerar sådär. Sonen sa att skulle han ha det där skulle han kasta ut det.”

5. Om fibererbjudandet

De flesta har fått fibererbjudande

Majoriteten av de intervjuade uppger att de har fått erbjudande om att köpa fiberanslutning till sin fastighet (40 st). De flesta uppger att det var några år sedan och få minns exakt årtal. Några säger att de har fått fler än ett erbjudande under åren. Några uppger att det har funnits ett erbjudande innan de flyttade in i fastigheten och att de har frågat grannarna när det var och vad det kostade. Tre av de intervjuade vet inte när i tiden fiber erbjöds i området.

- 0 – 2 år sedan (4 st)
- 3 – 4 år sedan (14 st)
- 5 – 10 år sedan (22 st)
- Vet inte (3 st)

Operatörer som nämns är Telia (3 st), IP-Only (3 st), lokal fiberförening (16 st), lokalt stadsnät (9 st).

Många minns inte vem erbjudandet kom ifrån eller är osäkra på vad skillnaden är mellan fiberförening och stadsnät (18 st). Två personer uppger att de har fått erbjudande från flera operatörer.

De flesta av de intervjuade kan inte uppge det exakta priset de blev erbjudna. De ger istället en prisuppskattning i intervaller eller i form av "cirkapriser". Många hänvisar till att det var länge sedan de tog del av erbjudandet. De flesta anger att anslutningspriset var mellan 20 000 – 25 000 kronor (31 st).³ Notera att vi inte undersökt eller kontrollerat det faktiska priset. Priserna som uppges är så som intervjupersonerna har uppfattat och kommer ihåg dem.

"Ja vi har fått ett erbjudande. Var ganska längesedan. Vet inte vad de hette. En norрман hade hand om det. Vi tyckte att det var för dyrt."

Informationen om erbjudandet var bra men några var missnöjda

För att kunna ta ställning till fibererbjudandet säger de flesta att de behöver få information om pris och leveranstid. Med pris avses både anslutningskostnad och månadskostnad för uppkoppling och tjänster efter installationen. För en mindre del av intervjupersoner är det också viktigt att få en detaljerad beskrivning av hur schakt- och installationsarbete ska genomföras. Detta är en faktor som oroar vissa när fiber skaffas och har visat sig vara en orsak till att man avstår eller skjuter fram beslutet.

Majoriteten av de intervjuade uppger att informationen om anslutningskostnad och leveranstid var bra och tydlig. Ett mindre antal upplevde däremot att informationen var otydlig och svår att förstå och att leverantörerna inte verkade veta exakt hur priskalkylen såg ut och vilka principer som gällde kring kostnad för projektering och schaktning. De uppgav olika priser under olika delar av processen. En stor del av de intervjuade upplevde också att information om månadskostnaden varit svår att få grepp om. Nätoperatören har ibland hänvisat till tjänsteleverantörerna och det har upplevts krångligt att förstå vad den nya månadskostnaden skulle bli och vad som ingår.

De flesta fick information på webben, via e-post och på papper. Många fick också inbjudan till informationsmöten och besök av säljare. Av de åtta som bott kortare tid än fem år är det några som inte har tagit del av någon information från operatören eftersom fibererbjudandet kom när förra ägaren bodde i fastigheten. Intervjupersonerna har ändå en uppfattning om anslutningspriset eftersom de har pratat med sina grannar om vad de har betalat för sin anslutning.

³ Mer om priset i kapitel 9 Särskilt om priset

"Det var bra information. Jag var också på informationsmöte. Inget fel på det."

"Fick ett mejl. Installationskostnaden var specad men ganska oklart och svårt att jämföra månadskostnaden."

Fiberbeslutet fattades oftast själv utan att rådfråga någon annan

Nästan samtliga intervjupersoner uppger att fiberköpet var ett ganska lätt eller mycket lätt beslut att fatta. De flesta uppger att de inte har frågat någon om råd – däremot diskuterade man med sina grannar. Även de äldre uppgav sig vara säkra på sin sak och trygga i att de fattade rätt beslut. Ett fåtal av de intervjuade uppgav att de hade frågat sina barn om råd och fått svaret att "ni/du behöver inte fiber". Det här skiljer sig från tidigare undersökningar som A-focus genomfört tidigare då en betydande del av framför allt de äldre uppgett att de rådfrågat sina barn eller någon annan närstående om ett eventuellt fiberköp.

6. Behov och nytta av fiber

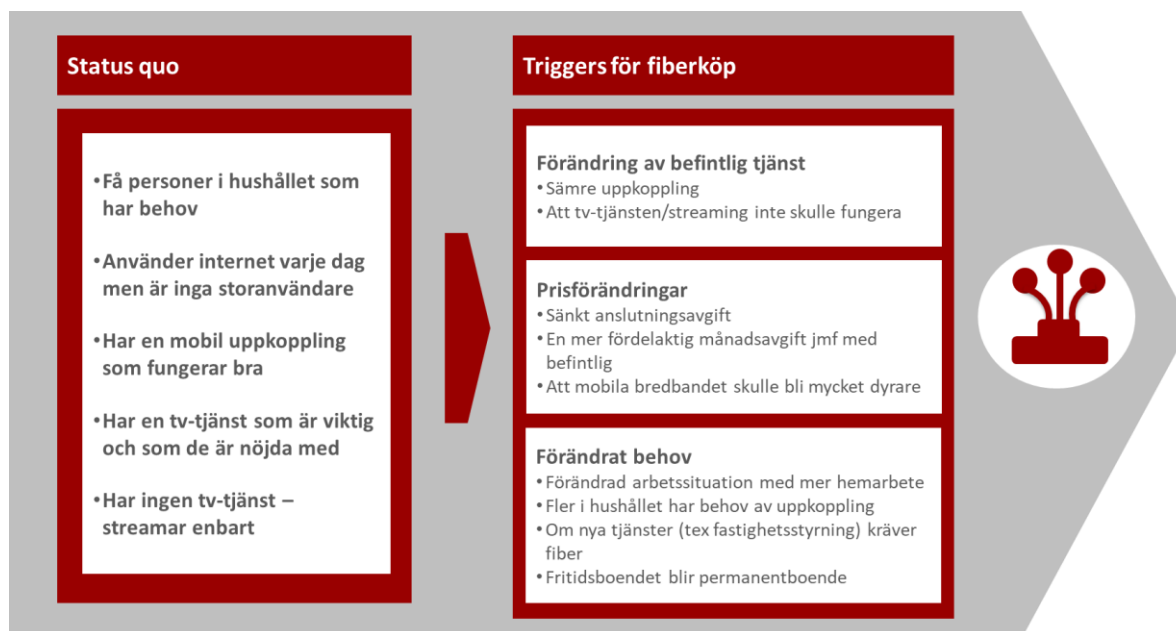
Att ha en bredbandsanslutning är helt nödvändigt

Alla intervjupersoner med något undantag anser att en bredbandsanslutning är nödvändig för att utträta en mängd olika ärenden, även om de anser sig inte vara särskilt digitala. Många av de intervjuade säger sig ha en bra och fungerande lösning som motsvarar deras behov idag och att bekosta en fiberuppkoppling känns "onödigt". En mindre grupp uppger själva kostnaden i sig som en orsak till att de inte skaffat fiber. Denna grupp anser sig ha ett behov av en fiberanslutning men har inte råd, alternativt har inte tillräcklig information för att kunna veta om de har råd (framtida månadskostnad). Några få av de intervjuade uppger att de vill ha fiber men inte kan få (3 st). Denna sistnämnda grupp är mycket frustrerade.

"De kom och erbjöd för 20 000. De installerade utrustning både ute och inne i fastigheten. Sen hände ingenting. Flera månader senare kom beskedet att det inte blir något. Skulle bli för dyrt. Men de har inte kommit och monterat bort det de har satt dit."

Att ompröva fiberköpsbeslutet kräver att något förändras

På frågan om vad som skulle få intervjupersonerna att skaffa fiber handlar deras svar sammanlagt om att det i så fall skulle ske någon form av förändring av befintliga tjänster, pris eller behov.

- Med förändring av befintliga tjänster avser de främst att den nuvarande uppkopplingen skulle bli sämre eller att tv:n skulle sluta att fungera. Tv:n är viktig i synnerhet för de permanentboende och den äldsta åldersgruppen. De två yngre åldersgrupperna uppger sämre funktionalitet på streaming som en motsvarande trigger för att gå över till fiber.
- Prisförändring handlar om att anslutningsavgiften skulle sänkas, att månadskostnaden för fibertjänster skulle bli lägre eller mer flexibel jämfört med den idag eller att den befintliga anslutningen (mobila bredbandet) plötsligt skulle bli mycket dyrare.
- Ett förändrat behov skulle kunna vara kopplat till en ny arbetssituation med ökat distansarbete eller att fler i hushållet har behov av uppkoppling som gör att det sammantagna behovet av bandbredd ökar. Som exempel nämns att barnen blir äldre (intervjupersoner med små barn) eller att barn, barnbarn eller gäster oftare vistas i fritidshuset. Flera nämner också installation av kamera eller fastighetstjänster för smarta hem som en anledning till att ansluta sig till fiber. En person planerar att starta företag så småningom och funderar då på om det mobila bredbandet kommer att ha tillräcklig kapacitet för de affärssystem som krävs.

Demografiska skillnader

Vi noterar inte några märkbara skillnader mellan kommunerna i olika triggers för fiberköp – däremot mellan ålder och boende. Den yngsta åldersgruppen planerar alla att skaffa fiber i framtiden - när ekonomin blivit bättre och/eller när barnen blivit lite äldre. En person planerar också att starta företag. Den mellersta åldersgruppen nämner i högre grad förändrad arbetssituation som en anledning till

fiberköp. Det handlar antingen om att någon i hushållet behöver arbeta mer på distans eller för de som har fritidshus att de kommer att gå i pension och tillbringa mer tid på landet.

Skillnaden mellan boendeformer handlar framför allt om förändrade vanor kring nyttjande av fritidshuset – att det kommer att vara fler som nyttjar, att man bosätter sig permanent eller att man bygger till och rustar upp.

Några ser risker med fiberköpet

Majoriteten av de intervjuade ser ingen risk med själva bytet till fiber. Bland dem som uppger att tv:n är viktig finns dock en oro över att det inte ska fungera som idag, att de inte ska få samma utbud, att de måste köpa ny utrustning och att de kommer att möta svårigheter när de ska lära sig det nya. Majoriteten av samtliga intervjuade har tv via parabol och de som tittar mycket på tv framhåller fördelarna med att det är så enkelt.

En mindre grupp oroar sig också för grävarbetet, att det inte kommer att göras med god kvalitet eller tas hänsyn till individuella önskemål. Några nämner olika exempel på saker som har hänt under schaktningsarbetet i deras område och de negativa konsekvenser som det har inneburit för deras grannar.

Några personer berättar också om att deras grannar som har installerat fiber har problem med avbrott då och då och de ser en risk med att drabbas av samma sak om de ansluter sig till ett fibernät.

7. Särskilt om priset för fiber

Installationsavgiften för fiber som intervjupersonerna erbjudits har för de flesta legat mellan 20 000 - 25 000 kronor, men med ett spann på mellan 15 000 – 50 000 kronor. Många kommer inte ihåg den exakta summan och hänvisar till att det var ett antal år sedan de tog del av erbjudandet. Nedan följer en sammanställning över de priser som intervjupersonerna angett. Priset i tabellen är i tusentals kronor.

Kommun	Mellan 10 - 15	Mellan 15 – 20	Mellan 20 - 25	Mellan 25 - 30	Över 30	Vet ej
Eda	1	0	11	1	3	1
Säffle	1	4	8	0	2	0
Årjäng	0	0	12	0	1	0

Fiber uppfattas som dyrt eller mycket dyrt

På frågan om de tycker att anslutningspriset är billigt eller dyrt svarar den övervägande majoriteten att de tycker att det är dyrt eller mycket dyrt. En handfull personer uttrycker istället att de anser att det är "mycket pengar". Skälen till att de upplever det som dyrt handlar i grunden om att behovet inte är tillräckligt stort för många av dem och för en mindre grupp att de inte har råd. De tre intervjuade som vill ha men inte kan få fiber tyckte även de att det var dyrt men deras betalningsvilja var högre.

Vad är du beredd att betala för en fiberanslutning? (kronor i tusental)									
Över 40	40	30	25	20	15	10	Under 10	Inget	Vet ej
0	0	3	3	6	4	7	14	5	3

Fiberköpet konkurrerar med fastighetsförbättringar eller vardagsutgifter

På frågan om vad fiberköpet konkurrerar med för andra typer av inköp svarar många att det inte konkurrerar med något alls (21 st). De flesta i den här gruppen säger sig ha ekonomiskt utrymme men då det inte har varit aktuellt har de inte tagit ställning till frågan eller funderat på hur de ska prioritera. En fjärdedel (12 st) uppger att köpet har konkurrerat med, eller skulle konkurrera med, andra förbättringar på fastigheten till exempel effektivisering av värmesystemet, takomläggning eller dränering. Flera i den här gruppen skulle vilja ha fiber. Tio personer uppger att köpet konkurrerar med andra vardagsutgifter och buffertsparande. De flesta i den här gruppen uppger sig inte ha råd. De säger också att fokus på månadsutgifter har ökat på grund av elpriser och den ökade inflationen. Om de skulle skaffa fiber skulle de behöva låna pengar till installationsavgiften och det känns inte aktuellt just nu. En person uppger att köpet konkurrerar med inköp av kapitalvaror och en annan person uppger satsningar på sitt företag som prioriterat framför fiberköpet.

"Har fått flera erbjudanden genom åren. Senast Telia tror jag. Skulle kosta 23000. Sen har jag en sommarstuga i Arvika också och där skulle det kosta 17000. Behöver ju skaffa på båda ställena om jag tar bort det mobila bredbandet. Det blir för dyrt."

Månadsutgifterna är i centrum

I tidigare studier som A-focus genomfört har priset för anslutningen varit i centrum för beslutet och månadskostnaden har varit något som många intervjupersoner uppgett att de kommer att ta ställning till senare. De har sällan oroat sig för eller funderat på abonnemangskostnaden. I den här studien noterar vi en förändring där månadskostnaden tycks ha ökat i betydelse. Det är en viktig faktor och intervjupersonerna vill ha tydlig och förståelig information för att kunna ta ställning till fiberköpet. Med något undantag uppger samtliga som har mobilt bredband att de har ett abonnemang med

obegränsad surf. De flesta betalar mellan 300 – 500 kronor i fast pris. Några vet inte vad de betalar idag – det är en annan person i hushållet som betalar räkningarna. De som enbart har mobil uppkoppling i fastigheten (framför allt fritidshusägarna) vet inte riktigt vad de betalar för samtal respektive surf.

”Man måste lägga undan allt man kan nu till elräkningarna.”

”Vi har mobilt bredband både i permanentboendet och fritidshuset. Betalar 500 kr för obegränsad surf. Det är oslagbart.”

De flesta av de intervjuade säger att de vill kunna jämföra månadskostnaden med den de har idag. Ett flertal av dem upplever att informationen har varit otydlig och svårjämförlig. Några nämner att de har svårt att få ett grepp om totalkostnaden (installationskostnaden och den löpande månadskostnaden för tjänster) när det är olika leverantörer. De skulle vilja ha ett pris för allt innan de bestämmer sig för om de ska köpa. När intervjupersonerna resonerar kring månadskostnaden nämner nästan alla spontant elpriserna och att det nu är viktigt att se över sina vardagsutgifter. Troligt är att det är extra mycket fokus på hushållens ekonomi och just elpriserna då intervjuerna genomfördes under de kalla vintermånaderna när uppvärmningskostnaderna hade ökat kraftigt. Permanentboende nämner det här i högre utsträckning jämfört med fritidshusägare.

Mobilt bredband har en flexibilitet som fiber saknar

Mobilt bredband upplevs som mycket fördelaktigt prismässigt bland de intervjuade som har fritidshus eller arbetar på annan ort under veckorna. De som inte nyttjar sitt fritidsboende under delar av året och har fiber hemma kan säga upp det mobila abonnemanget under vinterhalvåret. Andra framhåller fördelen med att de kan ta med sig sin mobila uppkoppling överallt och de behöver då inte ha utgift för två abonnemang. De som har ett välfungerande mobilt bredband uttrycker sig i termer av att det vore ”korkat” att skaffa fiber - både att lägga ut för anslutningsavgiften och dubblera sin månadskostnad.

8. Alternativen

Mobilt bredband det enda alternativet till fiber

På frågan om det finns något alternativ till fiber och som är bättre än den lösning de har idag svarar i stort sett alla nej. Antingen för att de är nöjda med sin lösning idag eller för att de inte har kännedom om någon annan typ av uppkoppling än den mobila lösning de har själva. Överlag är det här en fråga

som inte engagerar intervjupersonerna alls, de flesta uppger att de är ointresserade av teknik, den ska bara finnas och fungera när de behöver den.

Fysisk kabel är överlägsen mobil anslutning rent tekniskt

Den största andelen av de intervjuade uppger att de anser att fast kabel är överlägsen mobil anslutning (26 st). Fiber beskrivs som mer stabilt, snabbare, pålitligt, enklare, tryggare, har högre kapacitet, säkrare, mer robust mot väder och vind och billigare i långa loppet. Mobilt uppges av vara mer "svajigt" och opålitligt. En mindre grupp (6 st) tycker att mobilt är överlägset. Här handlar det mest om praktiska eller känslomässiga fördelar. De säger att mobilt är framtiden och att fast är gammalmodigt, att det är flexibelt, mer praktiskt, kan tas med, enklare internetanslutning och att det är billigare. Åtta personer tycker inte att det är någon skillnad mellan fast och mobilt medan sex personer inte har någon uppfattning.

"Fiber känns kanske lite tryggare och mer stabilt. Men det är hemma. I fritidshuset är det inte så viktigt."

Majoriteten av intervjupersonerna har ingen uppfattning om, eller har funderat på, ny teknik framåt (25 st). Resterande uppger att de har kännedom om ny teknik och alla utom en nämner då 5G (19 st). De flesta säger samtidigt att de tror att det kommer att dröja tills det når landsbygderna och vissa är tveksamma till att det kommer byggas ut alls hos dem.

Inga skillnader kan ses i jämförelse med totalen mellan kommuner, åldersgrupper och boende för uppfattningen om fast eller mobilt liksom tankar om ny teknik framåt.

9. Framtiden

Köpbeslutet för fiber står fast just nu men skulle kunna omprövas framåt

Det flesta intervjuade hade en ganska klar uppfattning om de tror att de kommer att köpa fiber i framtiden. Spontant svarade flest "Nej" följt av "Ja" och en mindre grupp "Kanske". När vi bad dem utveckla resonemanget fanns det som regel ett "om" eller ett "när" förknippat med svaret och i många fall betydde "Ja" och "Nej" i praktiken samma sak:

- "Ja, om den mobila uppkopplingen skulle fungera sämre"
- "Nej, inte så länge den mobila uppkopplingen fungerar så här bra".

I nedanstående tabell finns ett urval av svaren.

Ja (16 st)	Nej (19 st)	Kanske (5 st)
<i>Om vi får Om jag får bättre ekonomi Så snart jag sparat ihop pengar Om det blir ett bättre pris Om det kommer en kampanj Om det var billigare Om det mobila skulle fungera sämre Om/när vi installerar kamera Om jag flyttar hit permanent När vi blir fler som använder När vi bygger nytt När jag startar företag Kommer nog inte undan till slut men ska streta emot så länge jag kan</i>	<i>Har inget behov Har för lite nytta Nuvarande lösning fungerar jättebra – det vore korkat att byta Inte så länge vår nuvarande TV- lösning fungerar så här bra Vi spenderar allt mindre tid där Jag har inte råd Inte så länge det kostar så mycket Så länge jag har råd med mobila månadsavgiften Det borde vara gratis Det är dyrt och fungerar sämre</i>	<i>Tror inte det men man vet ju inte Om/när Telia lägger ner ADSL måste jag titta på nya lösningar Drar mig för att köpa pga dyrare månadsavgift Om vi inte får ordning på mobila uppkopplingen Om jag installerar smarta hem- tjänster kanske jag måste</i>

Den största andelen av de intervjuade säger att de kommer att avvakta fiberköpet tills vidare. Skulle för dem viktiga förutsättningar ändras är dock många öppna för att ompröva sitt beslut i framtiden. De tre personerna som vill ha men inte kan få uppger att de ska fortsätta att undersöka saken framåt. Några fritidshusägare uppger att deras boende är av enklare standard men att de nu håller på att renovera och kommer att undersöka förutsättningarna för fiberköp på nytt i närtid.

”Huset har varit ett ruckel. Inget vatten men el har jag haft. Har bara varit där som hastigast och klippt gräs. Men nu håller vi på att rusta.”

Visst missnöje med infrastrukturen på landsbygderna

I den avslutande delen av samtalet uttrycker flera personer att de tycker att staten borde ta ett större ansvar för fiberfrågan på landsbygderna och skjuta till ekonomiska medel. Mobiltäckningen nämns också där det på många håll fungerar bra men på vissa ställen knappt finns någon täckning alls. Flera framför ett missnöje även med annan infrastruktur och samhällsservice till exempel vägunderhåll och turtäthet i kollektivtrafiken.

Många positiva omdömen om undersökningen

Många säger spontant att det är positivt att Region Värmland intresserar sig för att ha en dialog med invånarna. Flera säger att de inte brukar ställa upp på intervjuundersökningar men att de tackade ja för att de tycker att det var ett bra initiativ av regionen.

*”Bra att regionen bryr sig om vad
invånarna tycker.”*

10. Kvantitativ enkät

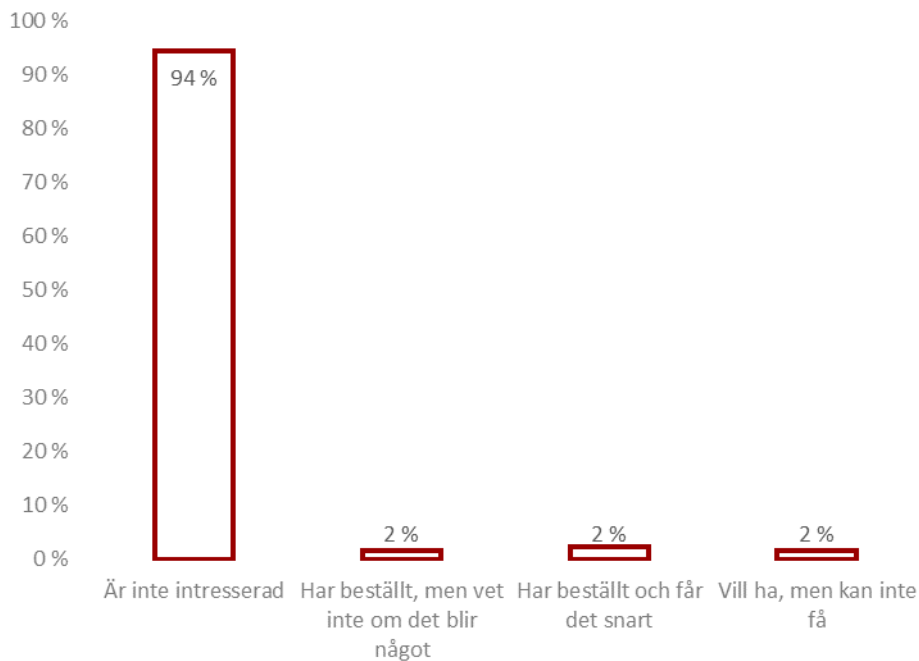
I samband med rekryteringen av intervjupersoner genomfördes en kortare enkät per telefon.

Frågorna:

1. Vilken är den främsta anledningen till att du inte har anslutit din bostad/fastighet till fibernätet?
2. Hur enkelt eller svårt tyckte du att det var att fatta beslut om att köpa?
3. Hur enkelt eller svårt tyckte du att det var att fatta beslut om att inte köpa?
4. Kan du tänka dig att ställa upp på en personlig intervju via telefon?

Totalt svarade 125 personer på enkäten varav 45 tackade ja till en längre djupintervju. Inga signifikanta skillnader kan ses i svaren mellan kommuner, åldersgrupper, boendeformer eller tätort och landsbygder.

Vilken är den främsta anledningen till att du inte har anslutit din bostad/fastighet till fibernätet?

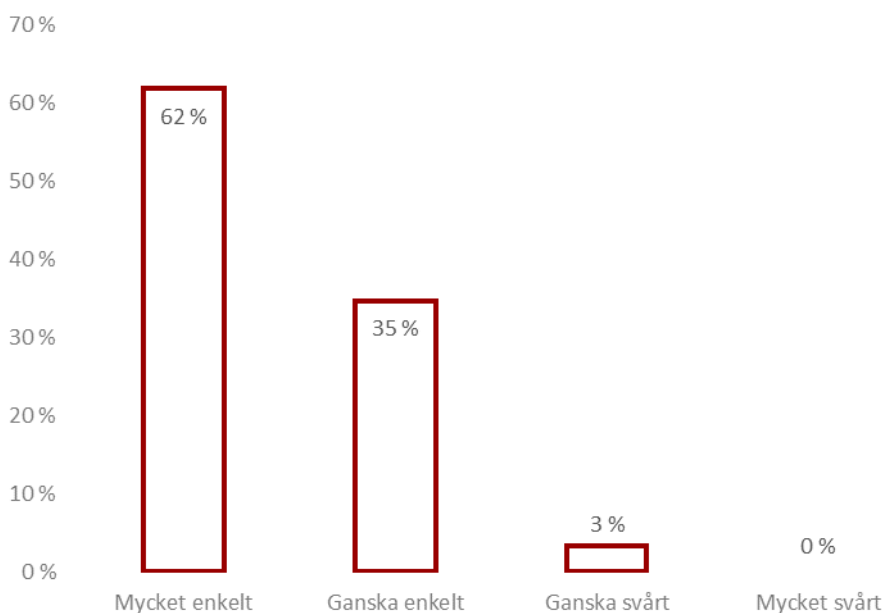

118 personer svarade att de inte var intresserade, två hade beställt men vet inte om det blir något, tre hade beställt och får snart medan tre personer vill ha men inte kan få. (Bas: 125 respondenter)

Hur enkelt eller svårt tyckte du att det var att fatta beslut om att köpa?

Här svarade endast de fem som hade beställt. Samtliga tyckte att det var mycket enkelt eller ganska enkelt.

Hur enkelt eller svårt tyckte du att det var att fatta beslut om att inte köpa?

73 personer tyckte att det var mycket enkelt, 41 att det var ganska enkelt och fyra att det var ganska svårt. (Bas: 125 respondenter)

11. Avslutande reflektioner

Resultatet i den här studien visar att en stor del av den grupp som inte har fiber idag har tagit ett medvetet och rationellt beslut att inte skaffa fiber. De flesta tycks ha vägt för- och nackdelar och kommit fram till att deras behov kan tillgodoses genom mobil uppkoppling till internet. Den relativt höga kostnaden för en fiberanslutning vägs inte upp av ett tillräckligt stort behov. Det finns också fördelar med den mobilitet som en mobil uppkoppling har och som en fast anslutning saknar. En mindre andel skulle vilja ha fiber men har inte råd eller kan inte få en fiberanslutning levererad.

Det kan emellertid noteras att i stort sett samtliga anser att en fiberanslutning ger högre kapacitet, kvalitet och stabilitet. Flertalet anser också att om behovet blir större och den mobila uppkopplingen sämre, så skulle intresset för fiber öka. En viktig faktor är tillgången till tv där de flesta bland intervjupersonerna har tv via parabol idag, vilket betyder att tillgång till tv har liten påverkan vid valet av internetanslutning.

Användningen av internet ökar hos samtliga intervjupersoner både i volym och i antalet tjänster, vilket betyder att kvalitet och kapacitet blir allt viktigare. Här noteras särskilt det allt större intresset för det uppkopplade hemmet. Det är troligt att vissa av de som inte anser sig behöva fiber idag kommer att efterfråga det inom de närmaste åren. Det är då viktigt att möjligheten finns och att både leveranstid och pris är rimligt. Det är också troligt att de som inte kan skaffa fiber ser det som ett allt större problem. Skillnaden mellan deras behov och den lösning de har blir allt större. Idag är lösningar för denna grupp ovanliga, t.ex. ekonomiskt stöd.

Permanentboende på landsbygderna är i den här studien mest missnöjda med sin mobila uppkoppling. Många säger också att det var många år sedan de fick fiberköpserbjudandet och att de inte kommer ihåg vad nätoperatoren heter. Det kan delvis spegla ett ointresse hos intervjupersonerna men det tyder också på att det är låg aktivitetsnivå för efteranslutningskampanjer på landsbygderna.

Denna studie visar på marginella skillnader mellan kommunerna, den visar också på ett större fokus på månadsavgiften, jämfört med tidigare studier A-focus genomfört. Något som är intressant i denna studie och tidigare studier är att användningen av digitala tjänster och internet är större än vad många av de intervjuade själva är medvetna om.

A-focus

A-focus, etablerat 2000, är ett konsultföretag med inriktning på digitalisering, bredband och media. A-focus erbjuder konsulttjänster inom utredningar, analys och rådgivning till aktörer inom telekom- och IKT-sektorn samt till offentlig sektor. Våra uppdrag bidrar till ökad kunskap och insikt om marknaden för elektroniska kommunikationer, bredband och digitalisering. A-focus arbetar nära våra uppdragsgivaren med kunskapsöverföring genom strukturerade gruppdiskussioner med moderna tekniker och ledande metoder. De kompetensområden som utmärker A-focus är:

- Expertkunskap och insikt om digitalisering, marknaden för elektronisk kommunikation och IKT, dess marknadskrafter samt tekniska, ekonomiska och juridiska förutsättningar.
- Stor kunskap om praktiska angreppssätt, verktyg och modeller. I detta inkluderas även kunskap och erfarenhet av utrednings- och undersökningsmetodik, teknikutvärderingar, ekonomiska kalkyler samt rådgivning.
- Kunskap och erfarenhet om tv- och bredbandsmarknadens regulatoriska omvärld, regelverkens tillämpning och dess inverkan på marknaden.
- Mångårig erfarenhet av komplexa utredningar och marknadsstudier åt offentlig förvaltning. Stor insikt i hur olika perspektiv; politik, marknad, ekonomi och juridik måste samverka hos dessa uppdragsgivare.